

Брошак Іван

к.с.-г.н., доцент, с.н.с., директор
Тернопільська філія ДУ «Держґрунтохорона»
м. Тернопіль

Печенюк Василь

к.с.-г.н., доцент
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

Городицька Ірина

завідувач лабораторії
Тернопільська філія ДУ «Держґрунтохорона»
м. Тернопіль

СИДЕРАЦІЯ – РЕЗЕРВ ВЕДЕННЯ ЗЕМЛЕРОБСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Важливим чинником у сучасному розвитку світового продовольчого ринку є зростання попиту на «органічну» продукцію, тобто екологічно чисте продовольство, яке виробляють з мінімальним застосуванням хімічних засобів і відсутністю генетично модифікованих організмів.

В останні роки в зв'язку з занепадом тваринництва важливого значення набуває застосування сидератів як ефективного органічного добрива, що є необхідною передумовою одержання високих урожаїв багатьох культур.

Відомі способи удобрення ґрунту шляхом використання сидератів - свіжої зеленої маси рослин (зелених добрив), яку загортають у ґрунт [1; 2].

Недоліком відомих способів є залежність росту сидератів від погодних умов і стану ґрунту (недостатня кількість вологи, температурний режим під час вегетації, приорювання із запізненням тощо).

Тому є необхідність у вдосконаленні способу удобрення ґрунту шляхом покращення умов вегетації сидератів, що дозволить значно збільшити урожай свіжої зеленої маси рослин, підвищити родючість ґрунтів.

Поставлена задача вирішується тим, що у способі удобрення ґрунту, що включає використання сидератів, вводиться те, що за 2 тижні до збирання зернових колосових культур на їх посівах висівають післяжнивні сидерати короткого вегетаційного періоду з подальшим приорюванням їх із післяжнивними рештками зернових колосових культур.

Суть технічного рішення полягає в тому, що пропонується висівати післяжнивні сидерати короткого вегетаційного періоду на посівах зернових колосових культур за 2 тижні до їх збирання тому, що зернові колосові культури в прикореневій частині ґрунту зберігають комфортні умови для висівання та проростання післяжнивних сидератів короткого вегетаційного періоду (достатньо вологи, оптимальний температурний режим, захист насіння сидератів від сонячних променів тощо). Протягом 2-х тижнів під захистом зернових колосових культур сидерати дають дружні сходи і починають активно рости.

Спосіб удобрення ґрунту здійснюється наступним чином.

Основний фактор для вирощування післяжнивних культур на сидерат – ресурси тепла і вологи, що залишаються після збирання основної сільськогосподарської

культури. Тому для успішного вирощування сидератів у післяжнивних посівах необхідно враховувати термін звільнення поля від основної культури і сівби культур на сидерат, а також запаси вологи і тепла для формування врожаю зеленої маси.

Найбільш скоростиглі та невибагливі до тепла є рослини короткого вегетаційного періоду родини капустяних, гірчиця біла, озимий і ярий ріпак.

На площах зернових колосових культур, що вже дозріли, а саме за 2 тижні до збирання урожаю зерна, висівають післяжнивні сидерати короткого вегетаційного періоду. Висівання насіння сидерату здійснюється відомими способами за допомогою відомих пристроїв або знарядь. У великих господарствах по вирощуванню зернових культур застосовують авіацію.

За 2 тижні до збирання урожаю в комфортних (оптимальних) умовах насіння сидерату проростає. Після збирання урожаю зернових культур за короткий період вегетації (орієнтовно 60-70 днів) залежно від виду сидерату достатньою мірою виростає урожай зеленої маси.

Пізно восени (наприкінці жовтня), коли закінчується вегетація рослин, післяжнивні сидерати переорюють із післяжнивними рештками зернових колосових культур [3].

Використання післяжнивних посівів дає змогу сформувати урожай зеленої маси 250-300 ц/га, тому доцільно пріорювати сидерати з невеликою біомасою із застосуванням ярусних плугів.

Велику біомасу сидератів необхідно злуцтити дисковими знаряддями, а потім пріорюють за загальноприйнятою технологією.

В умовах виробництва сільськогосподарських культур, особливо зернових, для підтримування збалансованого співвідношення вуглецю до азоту C: N у ґрунті і нагромадження гумусу доцільно сидерати поєднувати із пріорюванням у ґрунт із високим зрізом стерні.

Після загортання післяжнивних сидератів навесні розміщують ранні ярі культури - картоплю, кукурудзу, цукрові буряки, ярі зернові та інш.

Використання цих посівів на зелене добриво значною мірою поліпшує агрохімічні та агрофізичні властивості ґрунту. Зокрема, на 30-40% зменшується вимивання поживних речовин; створюються передумови запобігання ерозійним процесам.

Вагоме й фітосанітарне значення проміжних культур на сидерат, які сприяють зменшенню на 40-50% забур'яненості наступних культур, а в сівозмінах, насичених зерновими культурами, ураження кореневими гнилями зменшується на 15-25%.

Результати досліджень та практичний досвід переконують у значній ефективності застосування цього агрозаходу як одного з найдешевших резервів ведення землеробства в сучасних умовах.

Список використаних джерел

1. Виробництво та використання органічних добрив [Текст] : монографія / І. А. Шувар, О. М. Бунчак та ін., за заг. ред. І. А. Шувара. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. – 596 с.
2. Мельник, І. П. Використання соломи і інших рослинних решток на органічні добрива [Текст] / І. П. Мельник та ін. – Івано-Франківськ, 2009. – 98 с.
3. Пат.112286 Україна, МПК (2016.01) А01С 21/00. Спосіб удобрення ґрунту / І. С. Брошак, І. В. Городицька; власники Брошак І. С., Городицька І. В. – № у 2016 06105; заявл. 06.06.2016; опубл. 12.12.2016, Бюл. № 23.